

ಅಧ್ಯಾಯ ಎಂಟು

ಒಟ್ಟು ನೋಟ :

256 - 260

ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿ - ಅಶುದ್ಧಪಾಠದ ಪ್ರಚಾರ - ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಲಕ್ಷ್ಯ - ಕವಿಯು ವಂಶಸ್ಥರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ - ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣವರೆಗಿನ ಕಥೆಗಳು - ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಆಳವಡಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು - ನಮಕಾರೀನ ವಿಚಾರಗಳು - ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷದ ಸ್ಥಾನ - ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗೋಲಿಕ ಮಹತ್ವ - ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೌಟಿಲ್ಯ ನಾಟಕ - ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು - ಕಾವ್ಯ - ಯುಜಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು - ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆ - ಮುನ್ನೆಲೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಮುದ್ರಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ಎಂಟು

ಒಬ್ಬನೋಬ್ಬ

ನುದೀರ್ಘವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದರೆ ' ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷ ' ವು ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿಯೇ- ಕೇವಲ ನೂರ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಷ್ಟೇ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರ ಭಾವ ಹಳಗನ್ನಡವೆಂಬ ಅಳಕು ಕೆಲವಾಗಿದ್ದಂತಿದೆ. ಅದರ ವಿದೇಶೀ ಮಿಶನರಿಗಳು ಇದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಇದನ್ನು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲೆಯೇ ಮುದ್ರಿಸಿ ಹೊರತಂದರು. ಕೇವಲ ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲ ಒಬ್ಬತ್ತು ಸಲ ಮುದ್ರಣವಾದದ್ದೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮಹತ್ವವನ್ನು, ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಬ್ಬೇಕಾದ ಗೌರವ, ಮಾನ್ಯತೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ದೊರಕದೆ, ಇದು ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೀಡಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. 'ಎಕೆಂದರೆ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯು ನಂಪಾಡಕರು ಮೂಲವಾಚವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದನ್ನವರು ನಮ್ರಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಈ ಕೃತಿಯು ಶುದ್ಧವಾಚದ ಕಡೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಸಂಶೋಧಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹರಿದಿಲ್ಲ. ಕವಿಯು ವಂಶಸ್ಥರು ಇದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನಹರಿಸಿದೆ.

ಡಾ: ಬಿ.ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕವಿಯು ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಲಲಿತಮ್ಮ ನಾಡೀರವರನ್ನು ನಂಪರ್ಕಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ' ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷ ' ದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಉಪಬೃಥವಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಒಂದೇ ನಮೂನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಕಾರರು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ - ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯ ಒಬ್ಬತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ರೋಪ, ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1985ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯವರು ಈ ಕೃತಿಯ ಒಬ್ಬತ್ತನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಯುಕ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದರೂ - ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಸತಾಗಿ ನೇರಿಕೊಂಡ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಹೊಂದಿದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ' ಗುಂಜಾನರಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಲಲಿತಮ್ಮನವರ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದಲೂ ' ಗುಂಜಾನರಸಿಂಹ ' ನ ದೇವಾಲಯವಿರುವ ತಿರುಮಕೂಡಲು ನರಸೀಪುರವು ಕವಿಯು ಹುಟ್ಟೂರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದೆ. ' ಸೋಲಸರೆ ಗರಳಪುರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಪರಿತ್ರ ' ಯಲ್ಲಿಯ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಲಲಿತಮ್ಮನವರ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಕವಿಯು ವಂಶಪೃಷ್ಠವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕವಿಯು ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗ ಮೊದಲಾದವರು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ವೈದ್ಯಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದುದೂ ಅನೃಥ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯು ವಂಶಸ್ಥರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಎಡೆ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯು

ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರದ ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯನ್ನು ' ನಾರಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ' ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಶ್ರೀಧರರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕವಿ ಮತ್ತು ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ' ಕಂದ್ರಗುಪ್ತ-ದಾಣಕ ' ರ ಕಥೆಯು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಪುರಾಣಗಳು, ಜೈನ - ಬೌದ್ಧ - ಫಾರಸೀ ಪಾಠಾಂತರಗಳು, ' ಮುದ್ರಾರಾಜನ ' ನಾಟಕ - ಅದರ ಮೂರ್ತಿಕಥೆಗಳು - ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಗ್ರಂಥಗಳು ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದುವರೆಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ತರಲಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲದೇ ಉತ್ತರದವರಿಗಿಂತ ದಕ್ಷಿಣದವರೇ ಈ ಕಥೆ ಹೇಳಲು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿಸಿದಾರೆ - ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಕಥಾ ವಸ್ತುವಿನ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಭಾಗವು ' ಮುದ್ರಾರಾಜನ ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇದು ಆ ನಾಟಕದ ಯಥಾವತ್ ಅನುವಾದವಲ್ಲ. ಕವಿಯು ಹೊಸದಾಗಿ ಆನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕಥಾ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಕಥೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನೂ, ನವರಸಗಳನ್ನೂ, ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ತಂದು - ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ' ಎರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೇ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡುಬಂದ, ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಪರಂಪರೆಯ ನುವರ್ಣನೆ ಸೇರುವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷವು ಒಂದು ಯುದ್ಧಕಾವ್ಯ. ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ದಾಣಕನದು. ಆತನಿಗೆ ಕಾಟಲನೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದೂ ' ಅರ್ಧಶಾಸ್ತ್ರಿ ' ವು ಆತನದೇ ಕೃತಿಯೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದದ್ದು ಜನಜನಿತ ವಾದ ವಿಚಾರ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ' ಅರ್ಧಶಾಸ್ತ್ರಿ ' ವನ್ನು ಅಂತೆಯೇ ಜ್ಯೋತಿಷ, ಶಾಖಾಶಾಸ್ತ್ರ (ಪಶುವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ) ಯೋಗ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹದವರಿತು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

' ಕವಿಯು ಸಮಾಜದ ಕೂಸು. ಕೃತಿಯು ಸಮಾಜದ ಕೈಗನ್ನಡಿ ' ಎಂಬ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಕವಿಯು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ಕೃತಿ ಯಲ್ಲಿ ಅದು ರಚನೆಯಾದ ಕಾಲದ ಮೈಸೂರಿನ ಚಿತ್ರಣ ಹೀಗೆ ದಾಖಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಗಳೊಂದಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ವಿರಳ. ಪ್ರಾರಂಭ ಯುಗದ (10-12 ಶತಮಾನಗಳ) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಯುಗದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ‘ ನರನನ್ನು ಹೋಗಲಿಡುವುದು ಬೆಂಗಳೂರು’ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳು ಮೊದಲನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ, ಅಲ್ಲದೇ, ಅಲ್ಲದೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕೋರಿಕೆಯು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕವೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಥವಾ ವೀರಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಕಂತಹ ಕೃತಿಯೇ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ರಾಮನಾಥ ಚರಿತ್ರೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ತರುವಾಯ ಐತಿಹಾಸಿಕಾಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ‘ ತೋಟದಡಾಂಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ’ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ... ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಚನೆಯಾಗುವುದು ಗೋಲಿವಿಂದ ವೈದ್ಯನ ‘ ಕಂಠೀರವ ನರನರಾಜ ವಿಜಯ’ ವು.

“ ಕಂಠೀರವ ನರನರಾಜ ವಿಜಯದ ಬಳಿಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಪಂಪನು, ಗದ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಗೆ ಸಿಗುವಂತಹ ಒಂದೆರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೃಜನೆ ಮೈಸೂರರನರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ‘ ಕಂಠೀರವ ನರನರಾಜ ವಿಜಯ’ ದ ಮುಂದಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ¹.

ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನದ್ದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತಳೆದ, ಸಮಕಾಲೀನ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯ - ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾತ್ರಯ್ಯ, ಯುಧಾರ್ಥದ ಜನಜೀವನ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ - ಎರಡೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

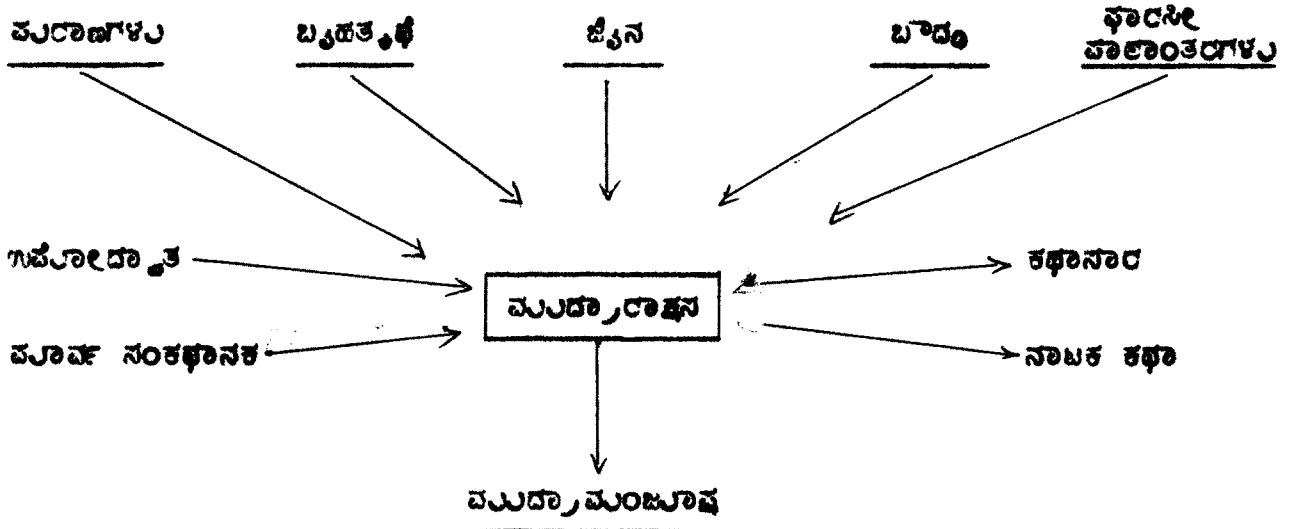
ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ರಾಮೇ ಗಾಡರು ‘ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವಾರು ಸಣ್ಣಮಟ್ಟ ಕೃತಿಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶ್ರೀನಿವಾಸನ(೧೮೪೦) ‘ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ವರ್ಷ ವರ್ಧಂತೀ ಶತಕ’, ಮದ್ದೂರಿ ನಂಜಪ್ಪರ (೧೮೫೦) ‘ ಕೃಷ್ಣರಾಜರಾಜೇಂದ್ರ ವಿಲಾಸ’, ದೇವಲಾಪರದ ನಂಜುಂಡನ (೧೮೫೧) ‘ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ವರ್ಣನೆ’ ಅಳಿಯ ಲಂಗರಾಜನ (೧೮೨೨-೨೫) ‘ ನರಪತಿ ಚರಿತೆ’ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿರೂಪದ ಕೃತಿಗಳು. ವರ್ಧಂತಿ ಉತ್ಸವವೇ ಯಶೋವರ್ಣನೆಯೇ ಇವುಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ² ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಲ್ಲ. ‘ಎಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಾರಿತ್ರಿಕಾಂಶಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. (?)

¹ ಪಂಪಗುವು - ಚಾಣಕ್ಯರ ಕಥೆ ಯು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಹಿಮಾಲಯದ ಪರಗಿನ

ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸುಪರಿಚಿತವಾದುದು. ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಲಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯು ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯರ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ 'ಕಂದ್ರಗುಪ್ತ' ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಲವು ರಾಜರುಗಳ ಒಳಜಗಳಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿದೆ ಮತ್ತು ಔತ್ತರೇಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಾಹಜಾಹಾನ್‌ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ವಿಧೇಶೀ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿ ಬರಷ್ಟು 'ವಕಾಫಿಪತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಲು ಭೌಗೋಲಿಕ ಕಾರಣವೇ ಪ್ರಮುಖವೆಂದೂ, ಅಲ್ಲದೆಯೇ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡುವುದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಕೃತಿಗಳು 'ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು' ಎಂದೂ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿದೆ.

'ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' ದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಟಕದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾಸನ 'ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತಾ' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಯೋಧರಾಯಣ' ನಾಟಕವಿರುವಂತೆ ವಿಶಾಖದತ್ತನ 'ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ' ನಾಟಕದ ಪೂರ್ವ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ನಾಟಕದ ಹೆಸರು 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಾಟಕ' ವೆಂದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1970ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶಂ ಕವಿಗಳು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1912ರಲ್ಲಿಯೇ ಗಳಿನಾಥರು 'ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' ವನ್ನಾಧರಿಸಿ 'ವೈಭವ' ವೆಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1960ರಲ್ಲಿ ಎಚ್.ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ರವರು 'ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರ' ವೆಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1988ರಲ್ಲಿ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು 'ಚತುರ ಜಾಣಕ' ವೆಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಜನಪ್ರಿಯ ವಾದಪತ್ರಿಕೆ 'ತರಂಗ' ದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎನ್. ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದ - ಇದೇ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ 'ಆಚಾರ್ಯ ಜಾಣಕ' ಧಾರವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. 'ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ' ನಾಟಕದ ಅನುವಾದಗಳೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಂದಿವೆ³. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಂದ್ರಗುಪ್ತ - ಜಾಣಕರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ (ನಕ್ಷೆ ನೋಡಿ) ಎಂಬುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವಾದರೂ 'ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' ವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವಂತಹ ಕೃತಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಕವಿಯ ನೈಜ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಶುದ್ಧ ಪಾಲವಿರುವ, ಕವಿಯ ಚಂಚಲ್ಯರಲ್ಲಿ ದೂರತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಮುದ್ರಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ - ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

‘ ಮುದ್ರಾ ಮಂಜೂಷ ’ ದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಮುನ್ನೆಲೆ
 ~~~~~

- 1) ಗಳಗನಾಥರು 1912 'ವೈಭವ' (ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ) 'ಚಾಣಕ್ಯ ನುಕುನ' (ಕನ್ನಡ ಕಥಾಪುಸ್ತಕ) 'ನಾರಾಯಣ ಸುವಾಧ್ಯ' 1975 'ಕಂದ್ರಗುಪ್ತ ಚರಿತೆ' (ಕನ್ನಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ)
- 2) ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ರಾವೆ ಎಚ್.ಎಂ. 1960 'ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರ' (ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ) 'ಆಳ್ವಾಜಿ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್' 'ಆಯ್ ಚಾಣಕ್ಯ' (ಕನ್ನಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ)
- 3) ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ 1988 'ಕತುರ ಕಾಣಕ್ಯ' (ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ)
- 4) ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯ ಕೆ.ಎನ್. 1991 'ಆಚಾರ್ಯ ಕಾಣಕ್ಯ' (ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ)

ಐವ್ಯಾಳು

1. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆರ್.ಎನ್. 1982 'ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯ' (ನಮಗ್ಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ೫೫ ರಾಂ) ಬೆಂಗಳೂರು ಪು. 29-34.
2. ರಾಮೇ ಗಾಡ 1992 'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳು' ವೈಯಸೂರು ಪು 454.
3. ನೋಡಿ: ಅನುಬಂಧ.